

Висновок. Таким чином, процес управління оборотними активами на промислових підприємствах в сучасних умовах господарювання набуває великого значення. Підприємствам необхідно враховувати особливості оборотних активів і фактори, що створюють складності в їхньому управлінні. Політика управління оборотними активами повинна забезпечувати пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективності роботи. Управління оборотними активами складається, з одного боку, у визначенні достатнього рівня і раціональної структури оборотних активів (підходи до формування оборотних активів), а з іншого боку – у визначенні величини і структури джерел їх фінансування (підходи до фінансування оборотних активів).

Використані джерела інформації:

1. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2009. – №12. – С.24–36.
2. Терещенко О.О. До питання про оптимізацію структури капіталу підприємства / О.О.Терещенко // Вчені записки. – К.: КНЕУ. – 2006. – С.115–120.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2009. – 512 с.
4. Унковская Т.Е. Финансовое равновесие предприятия: [Текст] / Т.Е. Унковская. – К., 2004. – 328с.
5. Бланк И.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К.: Ника–Центр, Эльга, 2008. – 702 с.
6. Экономико-математические модели в системе управления предприятиями: [монография] / под ред. Н.П. Федоренко, И.П. Шубиной. – М.: Наука, 2009. – 390 с.

УДК 330.341.12

*Безус П.І.,
к.е.н., проф., зав. кафедри фінанси підприємств,
Академія муніципального управління,*

*Грицак Т.І.,
аспірант кафедри менеджменту,
Академія муніципального управління, м.Київ*

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті подано визначення та запропоновано нове трактування поняття інновації, встановлені основні проблеми впровадження інновацій в Україні та надано пропозиції щодо подолання проблем на шляху впровадження інновацій.

В статье представлено определение и предложена новая трактовка понятия инновации, определены основные проблемы внедрения инноваций в Украине и предоставлены предложения относительно преодоления проблем на пути внедрения

инноваций.

In article definition is presented and the new treatment of concept of an innovation is offered, the basic problems of introduction of innovations in Ukraine are defined and offers concerning overcoming of problems on a way of introduction of innovations are given.

Постановка проблеми. Часто буває так, що єдиний спосіб залишатися на місці – рухатись вперед [1]. А це означає дотримання прагнення завжди бути першим. Водночас це ускладнюється проблемою своєчасного вибору, який дозволяв би підняти продуктивність та зберегти стійку конкурентну перевагу. Сучасні умови вимагають від підприємств адекватних механізмів реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища та серйозні виклики клієнтів вимоги клієнтів. В мінливому ринковому середовищі необхідно безперервно вдосконалювати власну продукцію й усі процеси на підприємстві, а також уміти адаптуватися. Для цього підприємства використовують інновації – пропуск до ефективного виконання головної мети підприємства - отримання прибутку. Також інновації дають змогу підприємствам займати лідируючі позиції на ринку, вести гідну конкурентну боротьбу.

Динамічний інноваційний шлях розвитку підприємств, успіх і визнання сьогодні, не означають, що завтра буде те саме [2]. Тому розроблення нових підходів до вивчення інноваційних процесів, запровадження нових принципів інноваційного розвитку, а найголовніше, визначення внутрішньо-організаційних точок дотику, які стримують запровадження інновацій, передумов розвитку ефективних і сучасних підприємств, економіки нашої держави набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання місця інновацій в підприємствах сучасної економіки, розглянуті такими вченими, як Й. Шумпетер, М.І. Туган-Барановський, М.Д. Кондратьєв. Їх дослідження набули подальшого розвитку в працях, які стосувались обраної тематики. В останніх публікаціях періодики висловлюється думка, що конкурентоспроможність промисловості полягає в основі її технологічного переоснащення й розвитку наукоємних галузей виробництва. Тому виникає гостра потреба в одержанні підприємствами доступу до передових технологій. Водночас підвищення ступеня відкритості національної економіки поряд із посиленням інтеграційних процесів у світовій економіці супроводжується загостренням конкуренції, що обумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів просування продукції вітчизняних товаровиробників на ринку, переважно інноваційної, оскільки традиційні її види здебільшого неконкурентоспроможні.

Мета статті. Встановлення основних проблем впровадження інновацій в Україні. Визначення інструментів подолання проблем на шляху впровадження інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для виконання поставленого дослідження в першу чергу потрібно розглянути тлумачення терміну «інновація». У перекладі з англійської мови термін «innovations» означає нововведення. Найвідоміші тлумачні словники «Collins Cobuild English Language dictionary» та «Oxford University Press» визначають інновацію як нову ідею чи метод, що впроваджено для виготовлення чогось, що ґрунтується на нових ідеях та технологіях [3, 4].

Відповідно до Міжнародних стандартів статистики, інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, що застосовується у формі нового чи удосконаленого продукту, запровадженого на ринку, нового чи удосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, чи нового підходу до соціальних послуг [5].

У словнику "Науково-технічний прогрес" інновація (нововведення) означає результат творчої діяльності, спрямованої на розроблення, створення і розповсюдження нових видів виробів, технологій, запровадження нових організаційних форм тощо.

Закон України "Про інноваційну діяльність" трактує інновації як "новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери" [6]. Більшість економістів-практиків дотримуються єдиної думки про те, що інновацією є остаточний результат інноваційної діяльності у формі нового чи вдосконаленого продукту (технологічного процесу, послуги), нового організаційно-технічного рішення виробничого чи комерційного характеру. Однак це теорія відірвана від реального життя.

Ми охарактеризуємо інновацію - як форму пізнання, яка полегшує життя людей та усуває те, що заважає.

В Україні вже декілька років встановлений курс на формування інноваційної моделі, яка є стратегічним курсом розвитку національної економіки. На папері це передбачає постійне впровадження інновацій у розвиток вітчизняної економіки, як основний спосіб збереження конкурентоспроможності та невід'ємну частину підприємницької діяльності. Попри це, умови інновацій в Україні характеризуються невизначеністю, внутрішньою нестійкістю та досить обмеженою поведінкою в стимулюванні розробок. За результатами дослідження Світового банку, із 179 обстежених країн Україна посідає 141-ше місце за показниками захисту прав інвесторів та впровадження їх патентів. Навіть при абсолютному прирості прямих інновацій (на 20,5 % у 2012 р. порівняно з 2011 р.), їх роль як фінансового чинника економічного зростання є незначною. Така ситуація із залученням та використанням іноземних інвестицій призводить, зокрема, і до того, що в Україні постійно

зменшується частка малих і середніх підприємств, що здійснюють інновації, у загальній кількості малих і середніх промислових підприємств. Якщо у 1997 р. вона становила 17 %, у 2000 р. – 15,1 %, у 2004 р. – 13,7 %, то у 2005 р. – тільки 11,6 %. Для прикладу, серед країн ЄС мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія (26 %) та Греція (29 %) [7].

Основними проблемами, які перешкоджають стрімкому розвитку інновацій, є наступні:

1) українське законодавство, яке не лише обмежує інноваційну діяльність тільки випуском на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг, а й не забезпечує швидке реєстрування патенту та його подальший захист [8].

Це означає, що інновації мають бути зорієнтовані на створенні чогось абсолютно нового і не враховується, те що можна покращити існуюче. На жаль, основна маса інновацій реалізується в ринковій економіці підприємницькими структурами, як засіб вирішення виробничих і комерційних задач для отримання прибутку. При цьому вони створюють інновацію заради інновації, а повинні створювати заради задоволення потреби споживача та отримання нового споживацького досвіду.

2) відсутність інформації про те, які розробки взагалі існують, хто ними володіє, як до них можна отримати доступ, а з точки зору інвесторів - як застосувати їх, не втративши залучені ресурси.

Сьогодні розробка нового продукту - дуже складний процес, що вимагає напружених командних зусиль, коли буквально сотні складових повинні бути з'єднані разом і ефективно працювати. В Україні, ще в радянські часи заохочувалась політика секретності, і вчені не поспішали ділитися ідеями один з одним. У результаті цього зараз існують швидше невеликі осередки новаторства, а не центри досліджень, де ідеї буквально розквітають. Довгий пошук українських розробок для фінансування та впровадження ускладнює оцінку життєздатності проектів.

3) неправильний підхід до інновацій менеджерів і маркетологів, для яких цифри грають більшу роль, чим користь.

Кожен інноваційний проект тісно пов'язаний з витратами капіталу. Тому рішення, які належать до оцінки та вибору інноваційних проектів, вважаються одними із найважливіших з точки зору управління підприємством. При цьому інноваційні проекти можуть фінансуватись як за рахунок власного, так і за рахунок залученого капіталу. Вибір джерела фінансування багато в чому залежить від розміру фірми. Інноваційні структури не є конкурентоспроможними за нормою прибутковості з промисловими і торгівельними підприємствами, оскільки тривалість інноваційного циклу майже завжди перевищує один рік. Саме через це рішення щодо вибору реалізації того чи іншого проекту напряму залежить від рішення керівництва. Підприємства в Україні досі більше наращують

обсяги капіталовкладень в екстенсивний розвиток, що означає отримання так званих швидких грошей і дуже обережне застосування інновацій.

Як бачимо належних умов і механізмів стимулювання інноваційної діяльності сьогодні немає.

Для подолання проблем на шляху впровадження інновацій потрібно, на наш погляд, користуватися запропонованими інструментами:

1) покращувати існуючі товари та послуги, з подальшою інтеграцією старих рішень з однієї галузі в іншу.

Інноваційний процес, як показує досвід, активно проходить у всіх підприємствах і галузях. Однак він прихований і на нього не звертається увага. А увага повинна приділятися згенерованим ідеям, які в подальшому зможуть стати готовим інноваційним продуктом для нової галузі, започаткувавши новий початок.

2) побудова інноваційної інфраструктури, за допомогою якої буде відбуватися інноваційна діяльність. Завдання такої інфраструктури - стимулювати генерування та впровадження досягнень науково-технічного прогресу та нових підходів до використання існуючих технологій.

Створення одиниць різного спрямування, які поєднують інтелект, виробництво та бізнес, є беззаперечним показником інноваційних зрушень у національній економіці. Концентрувати інновації можна і потрібно навколо існуючого осередку, який схожий на "Силіконову Долину", набагато легше, ніж навколо нового центру. У разі відсутності вже діючого інноваційного осередку, може бути утворений однорідний інноваційний центр. Пізніше може утворитися центр різнотипних інновацій навколо існуючого вузла. Велика промислова база теж може грати роль концентратора, і навколо цієї галузі може виникнути концентрація інновацій.

3) створення певних груп креативних людей для роботи з інноваціями. Керівники повинні ретельно підходити до виявлення та подальшого об'єднання креативних особистостей. Креативність, здатність до дивергентного мислення позитивно впливають на продукування та впровадження інноваційних ідей.

Кожна організація має ключових людей, яких можна назвати рушієм результативності, але їх мало. Саме тому для створення інновацій слід використовувати нову концепцію підготовки кадрів, основою для якої є підтримка розвитку творчого потенціалу працівників, забезпечення постійного навчання працівників з метою підвищення рівня їх кваліфікації, співпраця з вузами. І коли такі люди будуть, їм потрібно створити гарантію зайнятості, і тоді вони не будуть починати свій власний бізнес або працювати у нових фірмах в інших країнах.

Висновки. У сучасних умовах українським компаніям необхідно переходити на шлях інноваційного розвитку, генерувати та впроваджувати нові інновації. Перспективи України щодо інновацій можна оцінити

двоєко. З одного боку, є всі передумови для розвитку інновацій. З іншого – держава, попри оголошений інноваційний напрямок розвитку, не робить того, що потрібно для його реалізації. Однак попри таку позицію досягти певних результатів можна. Комплексне використання запропонованих інструментів дозволить компаніям ефективно використовувати та впроваджувати вже розроблені інновації та створювати якісно нові.

Для цього держава не повинна заважати формуванню спеціальних одиниць, які б стали безпосередніми учасниками процесу створення об'єктів права інтелектуальної власності (венчурні фонди, інтелектуальні містечка тощо), здійснювали експертну оцінку їх комерційної привабливості, досліджували кон'юнктуру ринку, а також мали змогу надавати інноваційним розробкам дієву підтримку та просування у маси.

Використані джерела інформації:

1. Фридман М., Фридман Р. Свобода вибирати: Наша позиція / Пер. с англ. – М: Новое издательство, 2007. – 356 с.
2. Scotchmer, S. Innovation and Incentives. – Cambridge, MA: MIT Press, 2006.
3. Collins Cobuild English Language dictionary. – London, 1987. – P. 1703. 17.
4. Oxford University Press. – Oxford, 1989. – P. 1579.
5. Инновации в промышленности // Справочник экономиста. – 2004. – № 2. – С. 94.
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №36. с.266 – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>
7. Innovation Economics: The Economic Doctrine for the 21st Century. About Innovation Economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.innovationeconomics.org/>
8. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.

УДК 330

*Березніченко Н.О.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЗЕД,
Академія муніципального управління, м. Київ*

ЗАРУБІЖНІ ІНВЕСТИЦІЇ В СИСТЕМІ ФАКТОРІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

В статті аналізується процес імперської моделі модернізації економіки України на зламі ХІХ-ХХ століть. Підкреслюється її екзогенний, неорганічний, незавершений, а тому і глибоко суперечливий характер.

Акцентується увага на необхідності вивчення досвіду першої спроби індустріальної модернізації на теренах України з метою використання позитивних його елементів в сучасних модернізаційних процесах суверенної України.